

Nâng cao giá trị sản phẩm bí xanh thơm

11:30 12/08/2025

Giữa hàng trăm nông sản miền núi, bí xanh thơm có những giá trị riêng bởi hương vị đặc trưng và tiềm năng kinh tế. Việc bảo tồn, phát triển giống bí này đang góp phần nâng cao giá trị sản phẩm nông nghiệp đặc trưng của tỉnh Thái Nguyên.

Bí xanh thơm trồng chủ yếu tại xã Thượng Minh, Chợ Rã, Ba Bể

Bí xanh thơm (hay còn được gọi là bí xanh thơm Ba Bể) đã được người dân địa phương trồng từ lâu đời, chủ yếu tại các xã Thượng Minh, Chợ Rã, Ba Bể... Trong điều kiện khí hậu mát mẻ, đất đai phù hợp, giống bí này sinh trưởng tốt, được thị trường ưa chuộng.

Từ nhiều năm nay, câu chuyện giữ gìn giống bí đặc sản được bà con đồng lòng thực hiện, không chỉ để bảo tồn nguồn gen quý, mà còn để nâng cao giá trị kinh tế, gắn với phát triển du lịch và chế biến sâu.

Bí xanh thơm vốn được trồng từ lâu đời, với hai loại là bí phần và bí xanh. Đặc điểm quý của bí xanh thơm là tất cả thân, lá, hoa, quả đều có mùi thơm. Quả bí khi chế biến có độ dẻo, mùi thơm, vị đậm đà, là món ăn bổ dưỡng rất tốt cho sức khỏe. Vỏ bí cứng dày nên bà con để được rất lâu, thường để làm rau xanh dự trữ ăn mùa mưa bão, mùa đông giá rét khan hiếm rau xanh.

Người dân địa phương vẫn lưu truyền cách trồng bí tập trung từ khoảng tháng 1 dương lịch đến hết tháng 2, có hộ trồng rải rác tới giữa tháng 3, thời điểm thu hoạch bắt đầu từ tháng 4 kéo dài đến tháng 7, tháng 8. Thời điểm này đang là cuối vụ thu hoạch bí xanh thơm. Để giữ nguyên hương vị, bà con chủ yếu bón phân chuồng hoai mục hoặc phân bón hữu cơ sinh học, làm giàn cao để quả không chạm đất và đảm bảo độ ngọt.

HTX Yến Dương tại xã Thượng Minh chế biến các sản phẩm từ bí xanh để nâng cao giá trị nông sản địa phương

Những năm trước đây, diện tích bí xanh thơm có thời điểm bị thu hẹp do ảnh hưởng của lũ lụt và nấm bệnh gây hại. Tuy nhiên, nhờ sự vào cuộc của chính quyền địa phương, các hợp tác xã (HTX) và sự hỗ trợ từ các dự án khoa học công nghệ, giống bí quý này đã được phục tráng và mở rộng diện tích. Năm 2024, 2025, các địa phương phía Bắc trồng được hơn 230 ha bí xanh thơm, trong đó các xã Thượng Minh, Chợ Rã, Ba Bể và một số địa phương lân cận chiếm 180 ha.

Để bảo tồn nguồn gen quý của giống bí xanh thơm, địa phương đã được triển khai nhiều dự án, đề tài khoa học và công nghệ như: Đề tài “Xây dựng mô hình phục tráng bí xanh thơm Ba Bể đảm bảo năng suất cao, chất lượng tốt”, đề tài “Ứng dụng tiến bộ khoa học kỹ thuật nhằm nâng cao năng suất, chất lượng và phát triển thương hiệu bí xanh thơm Ba Bể”...

Theo kết quả phục tráng vụ thứ 3, đã chọn sơ bộ được 2 dòng bí có kiểu hình đặc trưng là bí phủ phấn trắng, hình trụ, trọng lượng bình quân 1,8 - 2 kg, chất lượng thơm ngon hơn hẳn. Bên cạnh đó, cơ quan triển khai dự án (Sở Khoa học và Công nghệ) hướng dẫn các địa phương, nhóm hộ trồng bí xanh theo hướng nông sản sạch, ứng dụng khoa học kỹ thuật vào quy trình sản xuất, đảm bảo về chất lượng và an toàn thực phẩm; khuyến khích, hỗ trợ thành lập các tổ hợp tác, hợp tác xã tham gia liên kết với các hộ dân trồng và bao tiêu sản phẩm bí xanh thơm, góp phần tạo đầu ra ổn định, giúp cây bí xanh phát triển bền vững.

Giới thiệu sản phẩm góp phần đưa bí xanh thơm đến với người tiêu dùng

Nhiều chương trình, dự án hỗ trợ phát triển cây bí xanh cũng đã được triển khai, như hỗ trợ canh tác bí xanh thơm theo hướng hữu cơ, tiêu chuẩn nông nghiệp sạch... đã mang lại hiệu quả tích cực. Qua đó, giúp các hộ trồng bí xanh thơm từng bước nâng cao trình độ canh tác, ứng dụng khoa học kỹ thuật nâng cao năng suất, chất lượng, từng bước xây dựng thương hiệu bí xanh an toàn.

Các hộ dân đã biết liên kết thành nhóm sản xuất, hình thành chuỗi giá trị từ chuẩn bị giống, trồng, thu hoạch, tiêu thụ. Các HTX như HTX Yến Dương không chỉ tiêu thụ quả tươi, mà còn chế biến các sản phẩm giá trị gia tăng như bí sấy

gion, trà bí xanh, mút bí... vừa kéo dài thời gian bảo quản, vừa đa dạng sản phẩm. Đến nay, sản phẩm bí xanh thơm của HTX Yến Dương đã được chứng nhận sản phẩm OCOP 4 sao, chứng nhận hữu cơ PGS, TCVN, TC JAS. Diện tích hơn 12 ha tại thôn Khuổi Luôm, Loông Lúng, Nà Nghè, Nà Giảo của HTX Yến Dương và một số diện tích vùng lân cận được cấp mã vùng trồng.

Bà Ma Thị Ninh, Giám đốc HTX Yến Dương cho biết: Hiện nay mỗi năm HTX liên kết với các hộ dân trồng khoảng 20 ha sản lượng đạt hơn 500 tấn/năm; liên kết với các siêu thị, cửa hàng nông sản sạch để tiêu thụ sản phẩm. Ngoài ra, còn chế biến thành các loại trà và sản phẩm khác, đầu ra thuận lợi nên người dân phấn khởi, yên tâm gắn bó với cây bí.

“Cây bí xanh đến nay đã có thương hiệu rồi, được nhiều người biết đến nên chúng tôi bán ra cũng thuận lợi hơn. Giá trị của cây bí xanh gấp khoảng 3 lần so với trồng lúa. Người dân chúng tôi phấn đấu duy trì và phát triển cây trồng này để phát huy giá trị cây trồng thế mạnh của địa phương” - ông Hoàng Văn Hộ, người dân trồng bí tại xã Cao Minh chia sẻ.

Để tiếp tục phát triển, các địa phương đã triển khai kế hoạch mở rộng vùng trồng bí xanh thơm theo tiêu chuẩn VietGAP và hữu cơ, kết hợp xây dựng mã số vùng trồng. Đồng thời, ngành Công Thương tăng cường các hoạt động xúc tiến thương mại qua hội chợ nông sản, sàn thương mại điện tử, liên kết với hệ thống bán lẻ trong và ngoài tỉnh để mở rộng địa bàn tiêu thụ sản phẩm.

Câu chuyện bí xanh thơm không chỉ dừng lại ở việc giữ gìn một giống cây trồng bản địa, mà còn là mở ra hướng phát triển nông nghiệp đặc sản gắn với giá trị văn hóa và sinh thái. Với sự đồng hành của chính quyền, nhà khoa học, doanh nghiệp và người dân, bí xanh thơm hứa hẹn sẽ tiếp tục vươn xa, trở thành câu chuyện thành công về bảo tồn giống bản địa gắn với phát triển kinh tế, nâng cao đời sống người dân.

Theo thainguyen.gov.vn